

sàrab. Lexicògrafs moderns han cregut repetidament i en forma ben errònia que en els textos medievals catalans s'havia d'accentuar *alardó*; i així encara dubta si s'ha de fer l'editor del *DAG*; a continuació, aquest dicc. recull «*alardó* (Pla del Llobregat), estacada petiteta que's fa per aturar la terra que el riu grata». No és inversemblant que una tal renglera d'es taques vagi ser comparada a una desfílada (de pals, i ja no de persones); com que no sembla haver-hi altra dada d'aquesta acc., que *AlcM* treu del *DAG*, ens preguntem, doncs, si aquest *alardó* no és una accentuació errònia per *alàrdó*.

Alarif 'encarregat moro d'obres, mestre d'obres', arabisme rar en català (doc. de 1315, *DAG*), per al qual basta veure el *DCEC* I, 80.

ALARIT, pres del cast. *alarido*, d'origen incert, segurament mot de creació expressiva. □ 1.^a doc.: en una narració oficial de 1519, però resta poc freqüent en els textos fins al S. XIX.

El *Manual de Novells Ardit*s de la ciutat de Barcelona se'n serveix en la narració de la visita d'un alt personatge, rebut «inclinant les banderes, e donant grans *alarits* y tirant bombardes» l'any 1519.¹ No figura ni en molts dels dicc. del període decadent; no en les primeres eds. del *DT*o. si bé l'afegeix aquest en la de 1652 (sí des de Belv., però sense frases, definició lacònica). És veritat que ja l'usà Verdaguer, i en l'*Atl.* des de la primera versió, de 1867, en què ja figurava «entre sospirs tristíssims y gemegor de nina, / vénen vius a punyirli lo cor sos *alerits*» (v, 23b), però això li valgué el blâme de Milà i Fontanals: «esta palabra, que parece castellana, 'ls *alarits*'»; des de llavors l'ha imitat algun bon escriptor, però la major part han seguit evitant-lo: no l'admeten els dicc. mall. *DFgra.* i *Amen.*, i *AlcM* i molts altres el donen com a castellanisme. Sens dubte ho és i encara el sentim com a tal.

En català s'ha creat algun mot comparable, però de forma i matís diferent. En particular *alirets*. Aquest s'ha emprat sobretot en terres del Norddest, i espt., o quasi únicament, amb el valor de 'crit estrident de joia';² no en sé dades fins cap a 1900, en obres de Víctor Català i Jq. Ruyra «amb quins *alirets* les saludàrem», *Pinya de Rosa* I, 25; de més a més, ^{+els} *alirets*, ens explicaven a Jos. Seb. Pons i a mi, en els vessants del Canigó, en la visita que férem el 1960 a la Bastida del Bulès, que és el nom d'un pas especial del contrapàs (com les *remenadilles*); deu anar acompanyat d'alguna exclamació estrident). Sembla com si a Mallorca s'hagués usat un poc un femení *alarida* de sentit semblant al castellà, però no ha estat comentat ni confirmat, i ens preguntem si és de fiar.³ A Eivissa usen *alhero* «garips» (Castelló, *Rond. Eiv.*, 74), «*alhero*: griteria» (PzCabrero).

No és gens estrany que s'hagin creat en català aquestes formes paral·leles a la castellana, quan n'hi ha d'altres en diversos idiomes: gr. *ἀλαλαῖ* crit de guerra, i crit de dolor i alegria (d'on *ἀλαλάζειν* 'cri-

dar d'aquesta manera'); cast. dial. *alalá* crit amb què comença un tipus de cançó popular propi del Nord d'Espanya; fr. *hallali* 'crit que llança el caçador per excitar els gossos; port. ant. *algarido* (S. xv o fi xiv) variant antiga i poc freqüent de *alarido* [S. xiv], que és també gallego-portuguès, la qual pot ser variant fonètica del mot castellà, o més aviat deguda a un encreuament d'*alarido* amb *algara*: totes dues interessades en el sentit d'acabar de confirmar que el mot castellà i portuguès no pot sortir de cap variant formativa del ll. ULULATUS 'udol', que en portuguès hauria perdut les dues L intervocàliques. El que hem de creure és que aquest mot hispano-portuguès surt d'un **alalido* originari, paral·lel al mot grec i al fr. *hallali*, per obra d'una dissimilació de les dues laterals (dissimilació en direcció invertida a causa de la gran freqüència dels mots en *al-* i pel fet que, tenint més força expressiva i onomatopeica, la *-l-* havia de quedar en primer lloc).

En tot cas després del meu ben descabdellat article del *DCEC* va quedar definitivament provat (cf. la ressenya de Spitzer, *MLN* LXXI, 278) que el mot castellà no pot venir de l'àrab, on no hi ha res de comparable ni res que resisteixi a un examen crític (un verb *gárida* 'cridar' és raríssim, no se'n coneixen derivats substantius i topària amb la falta de -g-; el crit monoteïsta *le ilāh illa allāh* 'no hi ha altre déu que Allah' té caràcter diferent i exigiria una evolució fonètica inadmissible; un *harir* 'glapit de gos' no s'ha usat com a crit de guerra i tampoc donaria bona base fonètica ni és mot prou usat. En realitat el caràcter de creació expressiva per a *alarido* és ben satisfactori, descansa en paral·lels convincents, però no essent *alarit* un mot històricament català seria ociós repetir ací les demostracions i refutacions detallades, que es podran veure en el *DCEC*.

¹ No gaire després de la coronació de Carles V (visita d'aquest). En una solemnitat així potser es deixen les paraules d'un personatge castellà o castellanitzat, que donava instruccions. De tota manera en aquest *Manual* aviat apareixen els castellanismes. Una altra possible doc., encara anterior, sembla trobar-se a propòsit d'una altra visita reial a Barcelona, la projectada d'Isabel la Catòlica, en l'any 1481: «E mes, que, al cap del moll, sie bastit una forma de castell de tela ab sos torratxos, qui mostren esser turchs, ab banderes; e que lo dit castell sie combatut e scalat, e serà pres; e seran fetes algunes testes de turchs, mostrant aquelles com homens morts e degollats, e los de les quintanes posaran les dites testes en lo cap de llurs lances. E fet dit acte, ab gran *alerig* tireran denant les dites magestats e metran-se en tret de fer junctes en mar».

Text citat en nota, a la p. 331, del volum I del *Llibre de solemnitats de Barcelona*, edició d'A. Duran i Sanpere i J. Sanabre (Barcelona, Institució Patxot, 1930). Però aquesta em guardaré de dar-la com a segura car inspiren desconfiança la inexplicable terminació -ig d'aquesta forma i tota la darre-ra frase presenta usos estranys (*tiraran* què? *en*